

گازنامه علمی پژوهشی

نمای زینب

نشریه حوزه علمیه حضرت زینب (سلام الله علیها)

ویژه پژوهشی

- معرفی پژوهشگر معاصر
- معرفی هسته پژوهشی مدرسه
- گفتگو با خانم صالحی زاده برگزیده جشنواره علامه حلی
- عقل و خرد از دیدگاه امام علی (ع)
- گزارش از فعالیتهای مدرسه
- معرفی وبلاگ مدرسه
- نکات کلیدی روش تحقیق میدانی





گاهنامه علمی - پژوهشی

ندای زینب

شماره ۲۲، پاییز ۱۳۹۸

■ صاحب امتیاز: مدرسه علمیه حضرت زینب (س)

■ مدیر مسئول: خانم زینب حمید

■ سردبیر: سیده حکیمه موسوی

■ هیئت تحریریه: سیده حکیمه موسوی، راهله اشرفی

■ صفحه آرائی: سیده حکیمه موسوی

● نشانی: خوزستان - شهرستان امیدیه - روبروی بازار مهاجرین - جنب رستوران تشریفات

● صندوق پستی: ۸۳۴۵۷-۶۳۷۳۱

● تلفن: ۰۶۱-۵۲۶۲۰۳۳۰

ندای زینب (س)

فهرست مطالب

- ۱..... مناجات نامه
- ۲..... سخن سر دبیر.....
- ۳..... معرفی یک پژوهشگر معاصر.....
- ۶..... معرفی هسته پژوهشی
- ۷..... حکایت و هدایت
- ۹..... گفتگو با خانم صالحی زاده برگزیده جشنواره علامه حلی.....
- ۱۱..... عقل و خرد ورزی از دیدگاه امام علی(ع).....
- ۲۱..... حکایت و هدایت
- گزارش تصویری از مهمترین فعالیت های پژوهشی سال
تحصیلی ۹۷-۹۸.....
- ۲۲.....
- ۲۴..... معرفی فضای وبلاگ مدرسه
- ۲۶..... نکات کلیدی روش تحقیق میدانی
- ۳۰..... الزامات دهگانه پژوهش



خدایا کمکم کن. ماه هاست که کمتر
سوی تو آمده ام. بیشتر وقتم صرف
دیگران شده.

خدایا عفویم کن. از علم و دانش، کار و
کوشش، دنیا و مافیها، معلم و مدرسه،
زمین و آسمان، و البته دوستان؛ خسته و
سیر شده ام. خدایا خوش دارم مدتی در
گوشه ی خلوتی فقط با تو بگذرانم...

نیایش ها / ص ۲۱

دانشمند فرزانه، عارف شهید

دکتر مصطفی چمران

سخن سر دبیر

قلم ، سرچشمه پیدایش تمام تمدن های انسانی، و پیشرفت و تکامل علوم و بیداری اندیشه ها، و شکل گرفتن مذهب ها، و سرچشمه هدایت و آگاهی بشر است،

تا آنجا که دوران زندگی بشر را به دو دوران تقسیم می کند «دوران تاریخ» و «دوران قبل از تاریخ». دوران تاریخ بشر زمانی شروع می شود که خط اختراع شد، و انسان توانست ماجرای زندگی خود را بر صفحات نقش کند، و به تعبیر دیگر دورانی است که انسان دست به قلم گردید، و از او « مایسٹرون » یادگار ماند.

امروز، هزاران حدیث ناب از اهل بیت و امامان در اختیار ماست. اگر راویان فقط به شنیدن و نقل کردن اکتفا کرده بودند و احادیث را به صورت کتاب و مجموعه نوشته بودند، ما از گنجینه گرانقدر محروم بودیم.

به مطالعه ، یادداشت، ثبت و نقل عادت کنیم که این ، راه

جاودانه ساختن معارف است.

معرفی یک پژوهشگر معاصر



پژوهشگر برتر جامعه المصطفی

روزافزون تری از زبان‌های معروف بین‌المللی داشته باشد.

فطریانی آزادی در تفکر را از نخستین ویژگی‌های پژوهشگری حوزه‌های علوم اسلامی و انسانی دانست و یادآور شد: متأسفانه، در بسیاری از موارد، موضوعات تحقیقی طلاب المصطفی ارتباط چندانی با نیازهای کشورشان ندارد؛ اگر فعالیت تحقیقی طلاب به صورت تطبیقی و مقایسه تفکر ایران و کشور متبوع طلاب باشد، فایده و اثرگذاری بیشتری خواهد داشت.

پژوهشگر برتر جامعه المصطفی ضعف در ارتباط با مراکز علمی- پژوهشی داخل و

خانم فطریانی در گفت و گو با خبر گذاری ، به

اهمیت موضوع پژوهش پرداخت و گفت: کار پژوهشی برای دانشجو یا طلبه بسیار مهم است که باید مورد توجه «حوزه» مسئولان و دست‌اندرکاران مراکز مهم و اثرگذاری مانند جامعه المصطفی باشد.

ایشان ضمن تبیین دغدغه‌های پژوهشی‌اش، محدودیت زبان پژوهشی را از نخستین ضعف‌های پژوهشی المصطفی برشمرد و اذعان داشت: با توجه به هدف عالی و بین‌المللی جامعه المصطفی در تبیین معارف اهل‌بیت (علیهم‌السلام)، نیاز است جامعه المصطفی در پژوهش‌های خود، اعم از تدوین مقاله و پایان‌نامه، استفاده

خود را ناظر به نیازهای سرزمینی پی‌گیری نمایند.

فطریانی، در ادامه جدیت و روزافزونی تلاش را از مهم‌ترین نیازهای پژوهشی دانست و یادآور شد: تعیین اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت و جدیت در برنامه‌ریزی برای تربیت پژوهشگر در سطح استادان (ارزیاب) و طلاب و به تفصیل کشورها، از نیازهای روز پژوهشی المصطفی به شمار می‌رود.

ویژگی‌های اخلاقی پژوهشگر موفق

فطریانی، در بخشی دیگری از سخنان خود، اخلاص، صداقت، امانت‌داری، مسئولیت‌پذیری، احترام به آثار دیگران و دوری از تکبر را از ویژگی‌های اخلاقی پژوهشگر موفق دانست و یادآور شد: جرئت برای ایده و نظرپردازی و نوآوری در پژوهش، صبر در تحقیق و ناامید نشدن در برخورد با مشکلات، تلاش جدی و خستگی‌ناپذیری، نقدپذیری و همچنین بی‌طرفی و نترسیدن در بیان حقیقت، از

خارج کشور را از دغدغه‌های پژوهشگران برشمرد و تصریح کرد: نیاز است جامعه المصطفی (ص) زمینه‌های ارتباط هر چه بیشتر پژوهشگران را با دانشگاه و مراکز علمی- پژوهشی داخل و خارج کشور فراهم نماید.

راهکاری برای کاهش فاصله حوزه و دانشگاه

فطریانی افزود: برای کاهش فاصله حوزه و دانشگاه، لازم است طلاب آگاهی بیشتری از مشکلات دانشگاه داشته باشند تا بتوانند پاسخ دقیق و علمی‌تری به شبهات مطرح در این فضا بدهند.

پژوهشگر برتر جامعه المصطفی بر تقویت ارتباط طلاب و پژوهشگران المصطفی با مراکز علمی خارج کشور از طریق نمایندگی المصطفی (ص) تأکید نمود و اذعان داشت: این امر سبب می‌شود طلاب قم از وضعیت کنونی کشورشان و جهان علمی معاصر آگاهی بیشتری داشته باشند و پژوهش‌های

دیگر ویژگی‌های پژوهشگر برتر به شمار می‌رود.

پژوهشگر برتر جامعه المصطفی (ص)، در پایان به ویژگی‌های انجمن پژوهشی موفق و برتر اشاره و خاطرنشان کرد: برخورداری از اخلاص، هدف عالی، مدیریت قوی، عضویت اعضای خوب از نظر سطح علمی، مسئولیت‌پذیری، همکاری و اخلاق‌مداری و نیز برنامه‌ریزی دقیق، از مهم‌ترین ویژگی‌های انجمن علمی و پژوهشی موفق و برتر است.^۱

فطریانی پژوهشگر برتر

تخت‌کوبی یک مجلات علمی منتشر است

^۱ <http://www.hawzahnews.com>

معرفی هسته پژوهشی

هسته پژوهشی مدرسه حضرت زینب(س) در
سال ۱۳۹۷ دارای پنج عضو می باشد که تا به
حال دو مقاله ارائه داده اند و اعضای آن
عبارتند از:

۱. سیده حکیمه موسوی

۲. سیده فهیمه موسوی

۳. فضیله غیشاوی

۴. سلوه ساوکی

۵. طاهره پرتویان

می باشند. آخرین تحقیق آنان با موضوع
«فضای مجازی، فرصت ها و آسیب ها می باشد».

چکیده مقاله

فضای مجازی گونه ای جدید از ارتباط
انسانی را تعریف می کند، فارغ از مکان و
زمان و جغرافیا و غیر محدود به قوانین
دولت و ملت خاص و در عین حال قابلیت
دسترسی همزمان در فضاهای فرهنگی،
اجتماعی، اعتقادی و ... می باشد البته
امروزه فضای مجازی بخش لاینفک زندگی
انسان امروزی است که بر تمام شئون
زندگی او در تمام عرصه های زندگی تاثیر

گذاشته است. در این تحقیق ویژگی فضای
مجازی را مورد بررسی قرار داده ایم؛ علاوه
بر آن به مزایا و معایب و آسیب ها
تهدیدات و فرصت هایی که می توان از
فضای مجازی استفاده کرد پرداخته ایم و
در نهایت راهکارهایی را برای استفاده بهتر
از فرصتهای آن بیان کرده ایم به امید اینکه
با شناخت ویژگی ها و مزیت و معایب و
آسیب های آن بتوانیم از آسیب های آن در
امان باشیم و بهترین بهره را از آن ببریم.
کلید واژه: فضای مجازی، فرصت، تهدید،
آسیب، مزیت، معایب.



حکایت و هدایت

یکی از فلاسفه معاصر هندی است درباره محدود بودن زمان زندگی، به ساعت های آخر زندگی اسکندر مقدونی اشاره می کند. اسکندر مقدونی به روایت تاریخ، فرد بسیار جاه طلب و جهان گشایی بود که در سی و سه سالگی درگذشت. روزی که مرگ وی فرا رسید، آرزو داشت که فقط یک روز دیگر زنده بماند تا بتواند مادرش را ببیند. او نیازمند بیست و چهار ساعت زمان بود تا بتواند فاصله ای را که سفر، میان او و مادرش ایجاد کرده بود، از بین ببرد و به نزد او بازگردد به ویژه اینکه به مادرش قول داده بود، هنگامی که تمام دنیا را تصرف کرد، به پیش او بازگردد و همه جهان را به او هدیه کند. بنابراین، اسکندر از پزشکان خواست تا بیست و چهار ساعت مهلت برای او فراهم کنند و مرگش را به تأخیر بیندازند. پزشکان به وی پاسخ دادند که بیش از چند دقیقه به پایان عمر او باقی نمانده است و آنها نمی توانند کاری برایش انجام دهند. اسکندر گفت: «من حاضرم نیمی از تمام پادشاهی خود را یعنی نیمی از دنیا را در ازای فقط بیست و چهار ساعت بدهم. آنها گفتند: «اگر همه دنیا را هم به ما بدهید، نمی توانیم کاری برایتان انجام دهیم. این کار غیرممکن

است.»

در آن لحظه، اسکندر به بیهوده بودن تمامی تلاش ها و سختی کشیدن هایش پی برد و فهمید با آنکه کل دنیا را در دست داشت، قادر به خرید بیست و چهار ساعت وقت برای زندگی و دیدار مادرش نیست. او آن گاه دریافت که سی و سه سال عمرش را چگونه به بیهودگی گذرانده است.^۱

حکایت دیگر

گویند ابوریحان بیرونی در پشتکار و اهتمام (و بهره گیری از فرصت ها، فردی بی نظیر بود. حکایت زیر علاقه فراوان او به علم و دانش و استفاده از فرصت های محدود عمر را نشان می دهد:

آن گاه که در بستر بیماری، نفس در سینه او به شماره افتاده بود، یکی از یارانش بر او درآمد و بر بالین او نشست. در آن حال، ابوریحان از او پرسید: حساب «جده های هشت گانه» را که وقتی مرا گفتم، بازگویی که چگونه بود؟ دوستش گفت: اکنون چه جای این سؤال است؟ گفت: ای مرد! کدام یک از این دو امر بهتر است: این مسئله را بدانم و بمیرم یا ندانسته و جاهل درگذرم؟ گوید: پس آن مسئله را به او گفتم و از آنجا بیرون شدم. هنوز قسمتی از راه را نپیموده

^۱. زندگی به روایت بودا، ص ۸۶

برخیز این ماده خام حال و آینده را به شکل
و صورتی که دلخواه توست، دریاور !



بودم که شیون از خانه او برخاست.^۱
همچنین، نقل می کنند: «که میرزای
شیرازی در بستر بیماری بود و اطرافیان می
خواستند او را در این دقیقه های واپسین
عمر به سخن گفتن وادارند. هر چه می
گفتند، چشم های مبارک ایشان بسته بود.
یکی از طلاب که برای عیادت ایشان آمده
بود، گفت: الان او را وادار به سخن گفتن می
کنم و مسئله ای پرسید و گفت: آقا خوردن
ته دیگ سوخته چه حکمی دارد؟ آقا چشم
هایش را باز کرد و فرمود: مانعی ندارد. برای
اینکه اگر چیزی بخواهد از نظر شرعی مانعی
داشته باشد، یا باید نجس باشد یا باید خبیث
باشد و یا اینکه ضرر داشته باشد و...»

مردان بزرگ هیچ چیز را در اختیار بخت
نگذاشته، کاخ سرنوشت خود را به دست خود
پی افکنده اند. آنچه ما بخت و اقبال می
نامیم، چیزی جز بیداری بعضی اشخاص در
استفاده از فرصت های فرار نیست .
«به جای ماتم گرفتن بر جنازه ناکامی های
گذشته، باید برای پیروزی های آینده فعالیت
کرد. گذشته، مرده و مرمت ناپذیر است. آنچه
قابل اصلاح است، حال و آینده است. پس

إِضَاعَةُ الْفُرْصَةِ عُصَّةُ (الْإِمَامِ عَلِيِّ ع)

۲. پندها و حکایت های اخلاقی، ص ۲۳۱

۱. هزار و یک حکایت تاریخی، ج ۲، ص ۶۰

گفتگو با خانم صالحی زاده برگزیده

جشنواره علامه حلی

برگزیده رتبه دوم جشنواره علامه حلی (ره) استانی

فاطمه صالحی زاده

طلبه سطح دو

مدرسه حضرت زینب (سلام الله علیها)

شهرستان امیدیه



چکیده

توجه به تربیت جنسی کودکان اهمیت می یابد. در این میان این سوال مطرح است که آیا اسلام، تربیت جنسی کودکان را مورد توجه قرار داده است؟ در این مقاله هم به شیوه های مستقیم تربیت اشاره شده و هم به راهکارهای غیر مستقیم. تحقیق حاضر درصدد است اهداف تربیت جنسی، وظایف خانواده و جامعه در قبال این موضوع و شیوه های تربیت جنسی کودکان را از منظر اسلام مورد بررسی قرار دهد. این مقاله به

تربیت جنسی، تربیت انسان ها در دوره های رشد کودکی، نوجوانی و جوانی است. آمادگی روانی برای ازدواج و داشتن یک زندگی سالم خانوادگی برای آنها، ضرورت توجه به احکام دینی را ایجاب می کند. از آن جایی که ریشه ی بسیاری از انحرافات جنسی در بزرگ سال از کودکی آغاز شده است، بنابراین ضرورت

ضرورت انتخاب این موضوع

یکی از مشکلات اصلی جامعه بلوغ زود رس کودکان و نوجوانان است که تبعات زیان بار فراوانی را به دنبال داشته و دارد. با وجود اینکه موضوعات زیادی را در پیش رو داشتیم اما به دلیل نیازمندی جامعه به اینگونه موضوعات این موضوع را انتخاب کردم زیرا به نظر بنده زمانی یک تحقیق دارای ارزش است که بتواند امری را حل نماید.

با توجه به ضروری تربیت فرزندان در حیطه جنسی این موضوع را انتخاب نمودم تا از این طرق بتوانم تا حدود از دغدغه های خانواده های امروزی بکاهم.

روش کتابخانه ای و با مطالعه و تحقیق در منابع اسلامی استخراج و تبیین شده است. با توجه به شکست های پیاپی نظریه پردازان غربی، بهترین روش تربیت ، همان تربیت اسلامی است چرا که کمترین آمار جرم و جنایت را به همراه داشته است، به طوری که وضع جوامع غربی و جوامع اسلامی نیز این مطلب را تأیید خواهد کرد.

واژگان کلیدی: تربیت جنسی، تأثیر و

تأثیر، کودکی، نوجوانی

علت برتری موضوع:

علت برتری موضوع خود را نیاز جامعه ، به گمانم دغدغه اکثر والدین در تربیت فرزندان است.

هدف شما از انتخاب این موضوع و پژوهش در

رابطه با آن چه بود؟

هدف از تحقیق روشنگری و وظایف والدین و جامعه نسبت به تربیت فرزندان برای داشتن نسلی سالم.

عقل و خرد از دیدگاه امام علی (علیه السلام)

شاید کمتر موضوعی، مثل به کارگیری عقل و اندیشه در بیانات علی علیه السلام مورد توجه قرار گرفته باشد. در سخنان گهربار ایشان، از عقل، به منشأ شرافت و شخصیت انسانی.

ریشه و سرچشمه همه، زیور و زینت آدم ابزار و سلاح خوبیها، عامل سعادت انسانی، درمان و علاج ناکامیها، حیات و همه کارها اصل و ریشه دانش و انگیزه فهم زندگی روح و درک انسان و در یک جمله سرچشمه ادب و دینداری و عشق و تعهد و ایمان، یاد شده است. تمام این تجلیها از عقل، نشانه ارج و عظمتی است که آن حضرت، برای به کارگیری آن در حیات و زندگی انسانها قائل هستند.

درباره منزلت و جایگاه علم از نگاه علی (علیه السلام) نیز به اختصار بحث می کنیم.

جایگاه علم از دیدگاه علی علیه السلام

در باب فضیلت علم، سخنان و بیانات زیبایی از امیر بیان روایت شده که به برخی از آنها اشاره می کنیم.

دارای علم و دانش، میراثی است ارجمند موجب ارزشی بالاتر و برتر از مال و سرمایه،

اجتناب و دوری از محارم و معاصی، منشأ سرآمد رفق و مدارا، برترین و خضوع و فروتنی زیباترین گنجها، زیبایی و زینت در میان مردم و بهترین انیس و همدم انسان در اولین تنهایی، اساس و پایه همه نیکیها، و در یک راهنما و آخرین مرحله کمال انسان جمله، در سایه

یا این که ایمان را به معنای امید و دل‌بستگی که نتیجه تلقین و تجربه شخصی باشد، دانسته اند:

ایمان عموم متدینان، ایمان با واسطه است؛ یعنی آنها کمتر تجربه مستقیمی از خداوند دارند و مواجهه با امر متعالی برایشان کمتر رخ می‌دهد اما از آنجایی که به پیامبر اعتماد دارند، از این طریق و به این واسطه، خداوند را می‌یابند و به او اعتماد می‌کنند. در پاسخ باید گفت از متون دینی (آیات و روایات) به دست می‌آید که نه تنها هیچ گونه تضادی میان ایمان و تعقل نیست بلکه آن دو، ملازم و مکمل یکدیگر بوده و هرگاه با هم جمع شوند، مایه کمال فرد و جامعه خواهند شد. در کلمات و بیانات امیرالمؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه بارها به این نکته تصریح شده است که تلفیق علم و دین، موجب رشد و تعالی جوامع انسانی و پیشرفت و توسعه جامعه بشری و ام دار همین اتحاد و یگانگی است. به عکس، انفکاک و جدایی میان آن دو، موجب انحطاط و عقب ماندگی و گمراه ساختن فرد یا جوامع انسانی است. یکی از نکات مهم که علی علیه السلام در نهج البلاغه، بر آن تأکید کرده و پیروان خویش را به آثار مخرب آن توجه داده اند مسأله تفکیک آگاهی و ایمان، یا جدایی علم و دین است.

علم است که عزت دنیا و رستگاری عقبی حاصل می‌شود.

علم و ایمان دو برادر همزاد و دو دوستی هستند که هرگز از هم جدا نمی‌شوند.

پس عقل و علم منشأ همه خوبیها، مایه فضیلت و موجب عزت و شخصیت و نیز وسیله ای برای وصول به کمال و سعادت است و در مقابل، جهل و نادانی سرچشمه همه ناکامیها، باعث جدال و درگیریها، میدان لغزشها و دردناکترین دردهاست.

با این مقدمه، به پاسخ سؤالی می‌پردازیم که در باب تعامل عقل و ایمان مطرح کردیم. برخی معتقدند میان ایمان دینی و تعقل و عقل‌گرایی، هیچ گونه رابطه ای وجود ندارد.

ایمان، همانا شنیدن آن خطاب و پاسخ مجذوبانه دادن به آن است و رفتن به دنبال آن و آینده را هم با امید نه با استدلال پر کردن. مسأله معاد هم برای مؤمنان یک مسأله استدلالی فلسفی نیست بلکه امید است به این که این خبر، در نهایت ما را به جایی خواهد رساند.

گشته بر انگیزند و نشانه های قدرتش را که بر سقف بلند آسمان آشکار است، به آنها نشان دهند.

و خداوند محمد (صلی الله علیه و آله) را برانگیخت تا آنان را از گمراهی نجات دهد و ننگ جهالت را از آنان بزدايد^۱

بنابراین، هدف اصلی و مهمترین رسالت انبیای عظام و پیامبران الهی، دیندار کردن مردم و توجه دادن آنان به خداوند و زنده

کردن فطرت ایشان و نیز زدودن لکه ننگ جهالت و گمراهی از پیشانی قومهایی بود که در اثر گذشت زمان، این دو نعمت و موهبت عظیم الهی را از دست داده بودند. علی علیه السلام در این خطبه یادآور می شود که تقویت ایمان مردم و تکامل اندیشه و عقولشان، وظیفه اصلی همه فرستادگان الهی بود؛ یعنی انبیا فرستاده نشدند تا مردم را با همان جهل و ناآگاهی، به سوی خداوند سوق دهند. بلکه موظف بودند که پرده جهل را از آنان کنار بزنند و نور علم را در قلوبشان روشن کنند تا خود با درایت و به کارگیری اندیشه، در حدّ خویش خدا را شناخته و عبادت نمایند. نقش شناخت و معرفت و استفاده از عقل و اندیشه در دینداری و ایمان آدمیان، به اندازه ای است که اساس و شالوده دینداری و ایمان گرایی دانسته شد؛ چنان که در ابتدای همین خطبه آمده است:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يَبْلُغُ مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ وَلَا يُخْصِي نِعْمَهُ الْعَادُّونَ وَلَا يُؤَدِّي حَقَّهُ

از دیدگاه آن امام بزرگوار، نه تنها پایه و اساس دین، معرفت و شالوده ایمان، علم و آگاهی است بلکه مهمترین هدف از بعثت انبیا، زدودن حجاب جهل و بارور ساختن قوه عقل و تقویت ایمان در سایه معرفت بوده است. در این باره، سخنان آن حضرت را در سه قسمت بیان می کنیم.

الف) نجات از جهل و برانگیختن عقول هدف بعثت انبیا

حضرت علی علیه السلام، در نهج البلاغه هدف از بعثت انبیا را چنین تبیین می کند:

خداوند متعال از میان فرزندان آدم پیامبرانی را برگزید و از آنان پیمان گرفت که هر چه را که به آنها وحی می شود، به مردم برسانند و در امر رسالت او امانت نگه دارند. هنگامی که بیشتر مردم، پیمانی را که با خدا بسته بودند، شکسته و حق پرستش او را ادا نکردند و برای او در عبادت شریکانی قرار داده و شیطانها از شناخت خداوند منحرفشان کرده بودند و پیوندشان را از پرستش خداوندی بریده بودند که پیامبران را به میانشان فرستاد.

پیامبران از پی یکدیگر آمدند تا از مردم بخواهند که آن عهد را که خلقتشان بر آن سرشته شده به جای آرند و نعمت او را که از یاد برده اند، یاد آورند و از آنان حجت گیرند که رسالت حق به آنان رسیده است و خردهایشان را که در پرده غفلت مستور

الْمُجْتَهِدُونَ - الَّذِينَ لَا يُدْرِكُهُ بَعْدُ الْهَمَمِ وَلَا
يَنَالُهُ غَوْصُ الْفِطَنِ الَّذِي لَيْسَ لِيَصِفَتِهِ حَدٌّ
مَخْدُودٌ وَلَا نَعْتٌ مَوْجُودٌ وَلَا وَقْتُ...^۱

«من دخل في هذا الدين بالرجال اخرج منه
الرجال»^۲

یعنی: کسی که دین خود را از حرف دیگران
گرفت با حرف دیگران نیز از دست خواهد
داد.

پس معرفت، چشمه جوشان ایمان است که
همه پیامبران از جانب حق آمده اند تا بشر را
به سوی آن رهنمون سازند، و درست است
که گفته شود:

کسی که به عقلانیت حداکثری قائل است، از
سر احساسات، به ایمان متوسل نمی شود،
بلکه صحت دیدگاهش را اثبات می کند.

ب) انحراف عقل؛ منشأ فساد دین و تباهی ایمان

این که برخی، از صراط مستقیم، منحرف
شده و آخرت خود را تباه می سازند؛ از یاد
حق غافل گشته و در دنیا خود را به گناه
آلوده می سازند و گوهر گرانبهای شخصیت
انسانی خویش را با متاع ناچیز دنیا به ثمن
بخس، معامله می کنند، ناشی از عدم بهره
گیری از عقل است؛ زیرا استفاده از عقل، به

معنای پرستش خداوند رحمان و کسب و
تحصیل بهشت و اصلاح دنیا و آخرت است؛
چنان که امام صادق (علیه السلام) در تعریف
عقل فرمودند: «عقل چیزی است که خداوند
رحمان، با آن عبادت شده و بهشت، با آن
کسب شود.»

امام اول (علیه السلام) در علل دوری از حق
و تباهی ایمان می فرماید:

ضلال العقل یبعد عن الرشاد و یفسد المعاد

گمراهی و خرد انسان را از راه راست، دور می
سازد و آخرت را تباه می کند.

پس با سرمایه عقل است که دین، شناخته
شده و تدبیر حفظ می گردد و با نبود جهل
است که دین و آخرت تباه می شود. به دلیل
اهمیت همین نکته، علی (علیه السلام) در
وصیت به فرزند بزرگوارش امام حسن (علیه
السلام) عقل را بالاترین سرمایه انسانی
معرفی می کنند. زیرا در سایه عقل،
شخصیت انسان محفوظ می ماند و با فقدان
و یا انحراف آن، هویت انسانی مخدوش می
گردد.^۳

ج) عقل و آخرتگرایی

نشانه جهل، سطحی نگری، نزدیک بینی،
شهوترانی و در یک جمله، دنیاگرایی است و
نشانه عقل، عمق نگری، دوراندیشی، دینداری

^۱. الاحتجاج؛ ج ۱، ص ۱۹۸.

^۲. نهج البلاغه، خطبه اول.

^۳. نهج البلاغه، حکمت ۳۷.

و آخرتگرایی است؛ چنان که علی (علیه السلام) فرمودند:

«العاقل من هجر شهوته و باع دنیاه بأخرته»

عاقل کسی است که از شهوتش دور گردد و دنیای خود را به آخرتش بفروشد.

بنابراین، دخالت عقل در عقاید دینی و ایمان مذهبی و پیوند وثیق میان آن دو بر هیچ اندیشمندی پوشیده نیست و با توجه به آیات و روایات عدیده ای که در این زمینه وجود دارد، کمترین تردید در این امر روا نیست.

«آنچه که قوام دین بر آن است ثبات و دوامی است که نتیجه تعین عقلی و یا شهود قلبی است»^۱

عقلانیت دین اسلام

بی گمان همه تعالیم و احکام دین، خودپذیر نیستند و تردیدی وجود ندارد که برخی از آن تعالیم و دستورات دینی، تعبدی محض بوده و عقل بشری از درک آنها عاجز و ناتوان است. اما این بدان معنا نیست که تعبدیات دینی با عقل و استدلال عقلی ناسازگارند. وقتی گفته می شود فلان حکم در دین تعبدی است، برخی چنین می پندارند که در واقع، دخالت عقل در دین یا رهیافت عقلی برای دین بیش از آن که موجب استحکام عقاید دینی افراد شود، باعث تزلزل و تضعیف ایمان و اعتقاد مؤمنین می گردد؛ زیرا در

بسیاری از موارد، مسائل دینی با دقتهای عقلی سازگار و هماهنگ نیست. به همین جهت، راه دادن پای عقل در منطقه دین، جز این که افراد متدین را در هاله ای از سرگردانی و اضطراب قرار دهد، ثمره دیگری ندارد. پس بهتر آن است که دین و تعالیم و دستورات دینی را تعبداً بپذیریم نه تعقلاً و این دو؛ یعنی تعبد و تعقل، جمع شدنی نیستند. این چنین تلقی و برداشتی نسبت به ادیان تحریف شده شاید درست باشد ولی در مورد دین اسلام، به طور قطع، باطل است؛ زیرا در این دین، ویژگیهایی چون تمامیت، ابدیت و جامعیت نهفته است و این ویژگیها با چنین تصویری، در تنافی و تضاد است. در این دین، نه تنها در اعتقاداتش، جنبه عقلانی رعایت شده بلکه در بسیاری از فروع و تعبدیات آن نیز، جهات عقلانی لحاظ شده است؛ چنان که امام رضا (علیه السلام) فرمودند:

«خدای عزوجل پیغمبر ما را قبض روح نکرد مگر بعد از آن که دین را برای او تکمیل نمود و قرآن را که در آن بیان هر چیزی است، نازل فرمود و در آن، حلال و حرام و حدود و احکام و جمیع مایحتاج بشر را به طور کامل شرح داد و خودش در این کتاب فرمود: «ما فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ» ما در این کتاب هیچ چیز را فروگذار نکردیم.»

یعنی با تعقل و تأمل می توان همه نیازهای فردی و اجتماعی خود را از قرآن استنباط نمود و در زندگی به کار گرفت و جامعیت دین به همین معناست.

^۱ . عبدالله جوادی آملی، شناخت شناسی در قرآن، ص ۳۳۴

عقلانیت اسلام از نگاه حضرت علی علیه السلام

یعنی صاحبان اندیشه و ارباب عقول که با برهان و استدلال مأنوسند، در هدف و انگیزه بعثت تردید نمی کنند و شبهه ای به دل راه نمی دهند. علت این امر را خود حضرت بیان می دارند:

خدای بزرگ اسلام را (بر همه خردمندان) واضح و آشکار نمود و برای کسی که در آن، وارد گردد (مسلمان شود) راه های سرچشمه آن را آسان گردانید و ارکان و پایه های آن را محکم و استوار نمود (اصول و فروعش را روی دو پایه عقل و علم بنا نهاد). تا کسی نتواند بر آن دین غلبه و فزونی یابد. پس آن را امن قرار داد برای کسی که خود را به آن متصل نمود و برهان و دلیل برای کسی که به وسیله آن سخن گفت و نور برای کسی که از آن روشنی طلبید و فهم برای کسی که تدبر نمود و عقل و خرد برای کسی که تفکر کرد و^۳

توضیح این که چون اساس و پایه اسلام بر تعقل و تفکر استوار است، همه اندیشمندان و خردمندان عالم آن را می پذیرند و به همین سبب کسی را یارای مقابله با آن نیست و نیز چنین شریعتی مغلوب فکر متفکران و اندیشمندان واقع نمی شود. بسیار روشن است دینی که رهبرانش این همه تأکید بر خردورزی و عقل گرایی داشته و از طرفی خودشان جزء بزرگترین اندیشمندان و متفکران باشند، در عقلانی بودن مفاد آن دین و خردپذیری تعالیم آن کمترین

علی (علیه السلام) در بیاناتشان، بارها بر عقلانیت و برهانی بودن دین اسلام تأکید ورزیدند. گویا این خطر را برای دین احساس می کردند که برخی، دین را به انحراف می کشانند و تصویری نازیبا از اسلام، برای مردم صورت سازی می کنند. به همین جهت، در بیشتر سخنانی که درباره سیره رسول الله (صلی الله علیه و آله) و بعثت پیامبر (صلی الله علیه و آله) داشتند مردم را به عقلانیت دین اسلام، توجه می دادند؛ مثلاً در مورد سیره صاحب شریعت اسلام می فرمایند:

همانا در روش رسول خدا (صلی الله علیه و آله) راهنمایی بر بدیها و زشتیهای دنیا باشد؛ زیرا آن حضرت در دنیا با اهل بیت خود شکم سیر نخورد و با بزرگی مقام و منزلتی که داشت از زخارف دنیا دوری جست. پس هر ناظری باید با عقل خویش بنگرد که آیا خدا او را گرمی داشت یا خوار نمود.^۱

در این بیان نورانی، عقل را در تشخیص امور مادی و معنوی ملاک و معیار قرار دادند. و در بیانی دیگر می فرمایند:

«خداوند متعال پیامبر (صلی الله علیه و آله) را با نور نبوت و برهان آشکار فرستاد.»^۲

^۱. نهج البلاغه، خطبه ۱۵۹

^۲. نهج البلاغه، خطبه ۱۶۰

^۳. نهج البلاغه، خطبه ۱۰۵

تردیدی روا نیست. با این وصف، بر هیچ صاحب اندیشه و فکری پوشیده نیست که اگر شبهه ای در این زمینه مطرح شود بی گمان، در عوامل دیگری، ریشه دارد. به گواهی تحقیقات تاریخی اکثر شبهات در این زمینه از ادیان تحریف شده بویژه مسیحیت سرچشمه می گیرد. برخی، ریشه دین توحیدی مسیح علیه السلام را متزلزل ساخته و در تحریف آن کوشیده و معجونی از گفتارهای بشری را به نام مسیحیت برای مردم تبلیغ و ترویج نموده اند. عالمانی که تمایلشان به دنیا، آنان را ابزار دست حاکمان قرار داده و دین الهی را آنچنان مطابق میل و خواسته قدرتمندان تفسیر کرده اند که دینداری مترادف تقلید کورکورانه و تدبر و اجتهاد در دین، مساوی با بی دینی یا ضدیت با دین تلقی شد.

متفکران مسیحی در غرب، به خوبی رسالت تغییر کلمات و حیانی را انجام دادند؛ چنان که قرآن هم این نکته را تأیید کرده است و فرمود: «يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ»^۱

پس از آن که آنان، حقایق دینی را به صورت غیرواقعی برای مردم عرضه کرده و به جای شریعت حقّه موسوی و عیسوی، موسی و عیسای ساختگی را به اذهان جوامع اروپایی القا کردند مردم به دین ساختگی پشت پا زدند نه به دین و حیانی و الهی. این که واقعیت اسلام محفوظ مانده و متن آن بدون هیچ گونه تحریفی در دست ماست، بخوبی

بیانگر این است که هیچ یک از تعالیم آن، مخالفت با عقل ندارد و به همین دلیل، مناقشه هایی که در ادیان دیگر وارد است، بر اسلام وارد نیست و اگر نبود این وصف دین، قطعاً پایه های آن به ضعف و سستی می گرایید. شاید بتوان ادعا کرد که یکی از مهمترین عامل در حفظ اسلام بُعد عقلانی آن بوده است.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) مفسر

معارف عقلی قرآن

اگر در علم کلام، دفاع عقلانی از گزاره های دینی، یکی از رسالتهای متکلمین به شمار آمده به دلیل تأکیداتی بوده است که پیشوایان دین در این زمینه داشته اند. در حقیقت، عالمان شیعی تداوم بخش همان سیره ای می باشند که رهبرانشان بر طبق آن طریق رفتار می کردند و این بدترین اهانت به شیعه است که گفته شود آنان به دلیل خردورزی و به کارگیری عقل و شیوه های عقلانی، از سنت نبوی و سیره علوی دور شدند. چگونه می شود چنین سخنانی را بر زبان آورد در حالی که اکثر علمای بزرگ شیعه و سنی اعتراف دارند که علی علیه السلام حکیم اصحاب پیامبر (صلی الله علیه و آله) بود و عقل و اندیشه آن حضرت با عقل دیگر اصحاب، قابل قیاس نبود. کلام زیبای بوعلی سینا در رابطه با علی علیه السلام تأییدی بر این نکته است: «کان علی (علیه السلام) بین اصحاب محمد (صلی الله علیه و آله) کالمعقول بین المحسوس». یعنی: علی

^۱. مانده / ۱۳

علیه السلام میان یاران پیامبر صلی الله علیه و آله مانند امری عقلی بود در میان اجسام مادی و محسوس.

پس شیعه در حقیقت، آینه همان تفکری است که پیشوای نخستین، امیرالمؤمنین (علیه السلام) بر آن تأکید داشتند. مباحث عقلی و فلسفی در نهج البلاغه چنان عمیق است که برخی آن را در حدّ اعجاز دانسته اند. استاد مطهری می گوید:

بیشتر بحثهای نهج البلاغه درباره توحید، بحثهای تعقلی و فلسفی است. اوج فوق العاده نهج البلاغه در این مباحث، نمایان است. علی (علیه السلام) در این قسمت، داد سخن را داده است. نه پیش از او و نه بعد از او کسی به او نرسیده است.^۱

قرآن کریم، دارای مفاهیم ساده ای است که بسیاری از آیاتش مورد فهم است و چون کتاب زندگی است، باید تعالیم و دستوراتش این چنین باشد ولی برخی آیاتش دارای مفاهیم بلند عقلی است که هر کسی را یارای فهم آن نیست. مسائلی از قبیل توحید، قضا و قدر، لوح محفوظ، عالم ارواح، وحی و معاد از مباحث دقیق عقلی است که نیاز به تفسیر و تبیین دارند. همه این مباحث، در کلمات پیشوایان دین (علیهم السلام) بویژه علی (علیه السلام) تبیین شده است. اگر نبود سخنان علی (علیه السلام)، شاید دریچه معارف عقلی قرآن هرگز گشوده نمی شد. به

همین جهت، اگر بگوییم تفکر فیلسوفان بزرگ شیعی و اندیشه های بلند آنان، متأثر از سخنان علی علیه السلام است، گزاف نگفته ایم. فلسفه پیدایش حکمت و کلام در میان مسلمین به دلیل رویکرد عقل گرایی و خردورزی دین بود. در طول تاریخ اسلام، کسانی که در تقویت عقول و اندیشه خود کوشیده اند، بیش از کسانی که به ظاهر دین بسنده کرده اند، در تبلیغ دین تأثیر داشته اند؛ زیرا آنان که اهل تعقل و تدبرند، دین را که منبع و حیانی داشته و از خالق عقول سرچشمه گرفته است با چهره عقلی و منطقی اش معرفی می نمایند. اما کسانی که اهل تفکر و اندیشه نیستند، هم از فهم صحیح دین عاجزند و هم از معرفی چهره واقعی آن ناتوان.

با توجه به همین نکته است که اگر دین اسلام با زبان علی علیه السلام معرفی شود، مغایر اسلامی خواهد بود که در گفتار دیگران تبیین گردد و شاید علت اصلی اختلاف و شکاف اسلام بعد از رحلت پیامبر (صلی الله علیه و آله) در همین نکته نهفته باشد؛ زیرا حضرت علی (علیه السلام) با دقت و تدبری که داشتند مغز اسلام و لبّ دین را تشریح می کردند ولی نابخردان به دنبال پوسته و قشر آن بودند.

از بیانات نورانی آن خلیفه ظاهری و باطنی (پیامبر صلی الله علیه و آله) است.

عمق حکمت، با عقل و عمق عقل، با حکمت بیرون آید. و حسن تدبیر ادب شایسته را ثمر

^۱ . مرتضی مطهری، سیری در نهج البلاغه، ص ۳۷

تَدَكَّرُونَ» یعنی: هر چیزی را جفت آفریدیم تا شاید شما به یاد خدا باشید.

از این که در موجودات غرائزی گوناگون قرار داد، گواه آورد که صانع آنها چنین غرایزی را ندارد و چون اشیاء هر یک در وقت و زمانی واقفند معلوم گردید که خود او در محدوده زمان قرار نمی گیرد. بعضی از موجودات را از نظر برخی دیگر پنهان ساخت تا اثبات کند که میان او و بندگانش حجابی جز وجود ناقص خود آنها نیست. او پیش از آن که بنده پرورده یا پرستنده ای، روی زمین پیدا شود پروردگار و آفریدگار بود و قبل از آن که معلوم و یا مسموعی باشد او عالم و شنوا بود و ...^۳

سخن پایانی این که انسان با تعقل و خردورزی انسانیت خویش را می یابد و با ایمان گرایی و دین باوری بعد انسانی اش را کامل می کند.

انسان بدون تعقل و بدون از تدین، دارای صورت آدمی ولی تهی از حقیقت انسانی است.

در فرهنگ علوی، انسان به «کون جامع» معنی شده است؛ یعنی انسان دارای هویتی است که آن هویت و شخصیت در قوس صعود که از مهد عالم طبیعت شروع می شود، با خردورزی و ایمان گرایی به مقام خلیفه الهی بار می یابد؛ یعنی اگر با اندیشه

^۳ . توحید صدوق، ص ۳۰۹.

دهد. و نیز می فرمود: تفکر و تعقل، مایه زندگی دل شخص با بصیرت است. چنان که رونده در تاریکی، با نور گام بر دارد به خوبی رهایی یابد و اندکی در راه، درنگ نکند.^۱

ملازم با حق باشید و از شبهات و گفتار سُست پرهیز نمایید.

علامه طباطبایی قدس سره در توضیح این حدیث می فرماید:

«ملازم حقیقت بودن، اصل و اساس حکمت است. دلایل واقعی را فرا گیرید و خود را با برهان و منطق مجهز سازید و از شبهه و مغلطه کاری بپرهیزید. علی علیه السلام در این سخنانش به نحوه اتخاذ روش علمی برای رسیدن به حقایق، اشاره می کند و آن عبارت است از روش استدلال و برهان که در آن، به اتفاق و اجماع رجال بر قولی و یا مسلم بودن و شهرت آن نزد علما اعتماد نمی شود. پس حقیقت، حقیقت است؛ اعم از آن که مردم آن را بشناسند یا منکر آن باشند.»^۲

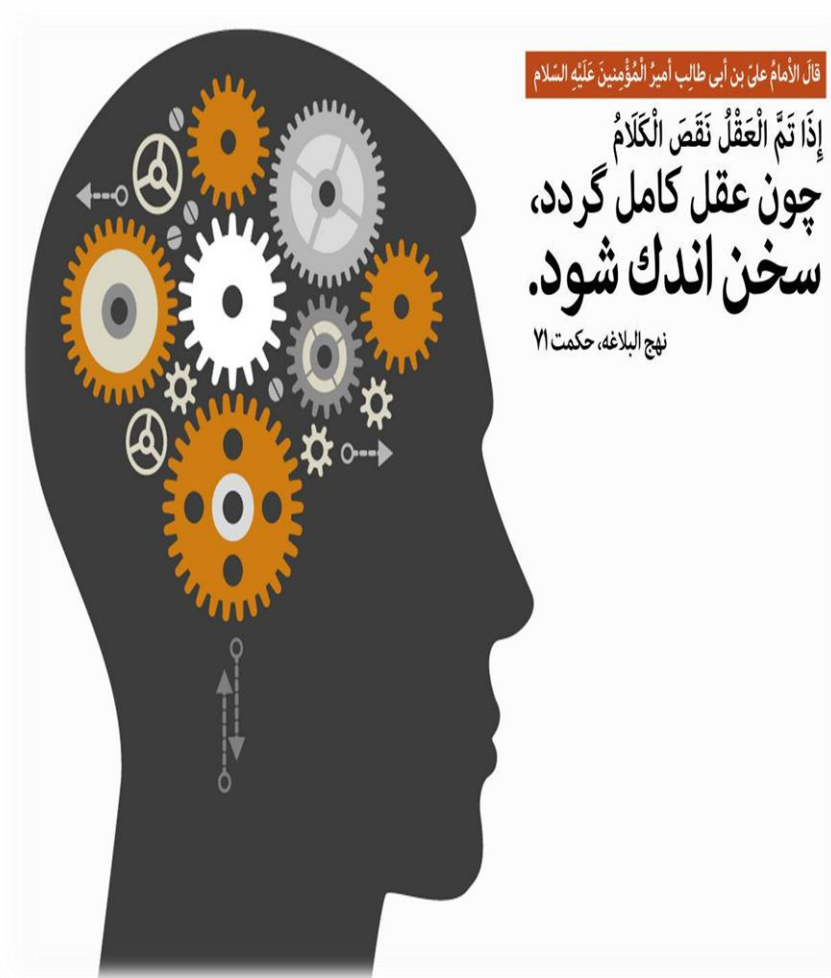
در پایان، بیان امیرالمؤمنین (علیه السلام) در تفسیر آیه ۴۹ از سوره ذاریات را نقل می کنیم که یک مورد از شواهد متعددی است بر این که آن حضرت، مفسر معارف عقلی متون دینی بوده اند. در این آیه آمده است:

«وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ

^۱ . محمد بن یعقوب کلینی، پیشین، ج ۱، کتاب العقل و الجهل، ح ۳۴.

^۲ . سید محمدحسین طباطبایی، علی و فلسفه الهی، صص ۶۳-۶۲.

خویش به سوی معارف حقه و سیر در آنها
به سیر الی الله و فی الله گرایش پیدا کند،
انسان است.^۱



^۱ . حسن حسن زاده آملی، ممد الهمم در شرح فصوص الحکم،
ص ۳۰.

حکایت و هدایت عقل دیوانه نما

ابوحنیفه به خلیفه گفت: بهلول با کلوخ به سرم زده و سرم را به درد آورده است .

بهلول گفت: دروغ می گوید، اگر راست می گوید، درد را نشان دهد، مگر تو از خاک آفریده نشده ای چگونه خاک بر تو ضرر می رساند؟
من چه گناهی کردم مگر تو نمی گوئی همه کارها را خدا انجام می دهد و انسان اختیاری از خود ندارد؟

پس باید به خدا شکایت کنی نه از من شکایت نمائی.

ابوحنیفه که جواب اشکالات خود را یافت از شکایت خود صرفنظر نمود و راه خود را پیش گرفت و رفت .

هر چیزی از آثار و صفات آن معلوم می گردد، عقل و عاقل بودن از کلمات و کارهای شخص ظاهر می گردد. بهلول (م ۱۹۰) با اینکه پدرش عموی خلیفه هارون الرشید بود بخاطر قبول نکردن قضاوت و عدم فتوا به قتل امام هفتم علیه السلام خود را به دیوانگی زد.

یکی از نمونه های بارز و محکم قوه عقلانی او رفتن او به مجلس درس ابوحنیفه یکی از پیشوایان عامه است.

او از کنار مجلس درس ابوحنیفه عبور می کرد شنید که او می گوید: جعفر بن محمد (علیه السلام) سه مطلب به شاگردانش گفته که من آنها را نمی پسندم. او می گوید: شیطان در آتش جهنم معذب است، شیطان با اینکه از آتش خلق شده چطور با آتش او را عذاب کنند؟

او می گوید: خدا دیده نمی شود با اینکه هر موجودی قابل رؤیت است.

او می گوید: انسان در افعالش فاعل مختار است، حال آنکه خدا خالق است و بنده اختیاری ندارد.

بهلول کلوخی برداشت و به سر او زد، سرش شکست و ناله اش بلند شد .

شاگردانش دویدند بهلول را گرفتند و نزد خلیفه بردند.

منبع: کتاب یکصد موضوع پانصد داستان ، بخش عقل

گزارش تصویری از مهمترین فعالیت های پژوهشی سال تحصیلی ۹۷-۹۸

**همایش منطقه ای
تمدن سازی انقلاب اسلامی ایران**

تاریخ برگزاری: ۱۳۹۸/۱/۲۸
مکان: مدرسه علمیه حضرت زینب(س) - امیدیه

موضوعات فراخوان مقاله همایش:

۱. ماهیت و ضرورت تمدن سازی انقلاب اسلامی
۲. شاخصه های تمدن ساز انقلاب اسلامی
۳. مولفه های انقلاب اسلامی در تحکیم تمدن اسلامی
۴. گام ها و مراحل دست یابی به تمدن اسلامی
۵. دلایل توسعه و پیشرفت گفتمان تمدن اسلامی
۶. نقش تشیع در مسیر تمدن سازی انقلاب اسلامی
۷. تفاوت تمدن اسلامی و تمدن غربی
۸. دلایل افول تمدن غربی

به مناسبت برگزاری جوایز نخبی اهداء می گردد
آخرین مهلت ارسال مقالات: ۱۳۹۸/۱/۲۰

شيوه ارسال مقالات:
۱. آدرس ایمیل مقالات: omidiye@whc.ir
۲. اتوماسیون اداری مدارس



کرسی آزاد اندیشی: مسئولیت پذیری طلاب

برگزاری همایش: تمدن سازی انقلاب اسلامی



میزگرد: تبیین سند FTFA



موضوع آسیب شناسی ارتباط مابین حوزه و دانشگاه



موضوع آسیب شناسی ارتباط مابین حوزه و دانشگاه و با حضور اساتید حوزه های علمیه
و اساتید دانشگاه



برگزاری دوره مقاله نویسی ، با حضور حجه الاسلام آقاجری

معرفی فضای وبلاگ پژوهشی مدرسه**کوثر بلاگ - رسانه نوین بانوان****ویژگی های کوثر بلاگ**

- ۱- وبلاگ نویسی بانوان در محیطی امن و نجیب
- ۲- حداقل یک گیگ فضای رایگان آپلود فایل (بیشتر)
- ۳- پروتکل HTTPS برای تمامی وبلاگ ها (بیشتر)
- ۴- اپ موبایلی مدیریت وبلاگ (دریافت نسخه اندروید)
- ۵- امتیازدهی و رتبه بندی روزانه، فصلی و هفتگی وبلاگ ها (بیشتر)
- ۶- قالب های متنوع و اختصاصی (بیشتر)
- ۷- قالب های واکنشگرا (سازگار برای تلفن همراه و تبلت)
- ۸- مدیریت پیشرفته اجزا و ابزارهای وبلاگ (بیشتر)
- ۹- ارسال پیام خصوصی یا تشکیل گروه های خصوصی و تعامل با وبلاگ نویسان دیگر (بیشتر)
- ۱۰- سیستم تجزیه و تحلیل و آماردهی پیشرفته برای هر وبلاگ (بیشتر)
- ۱۱- سئوی قدرتمند و بهینه شده (بهتر دیده شدن و نمایش قویتر وبلاگ ها در موتورهای جستجو)
- ۱۲- امنیت بالا در نگهداری و حفاظت از داده ها
- ۱۳- پشتیبانی و آموزش کاربران - جزوه و ویدئوهای آموزشی اختصاصی (بیشتر)
- ۱۴- برگزاری مسابقات، طرح ها و فراخوان های وبلاگ نویسی همراه با جوایز (بیشتر)
- ۱۵- وبلاگ نویسی گروهی و مدیریت دسترسی نویسندگان (بیشتر)
- ۱۶- مدیریت چندوبلاگ با یک حساب کاربری
- ۱۷- دارای پلاگین های آماده (ابزارهای جانبی)
- ۱۸- امکان جستجو در مطالب وبلاگ ها (بیشتر)
- ۱۹- تهیه و انتشار ویژه نامه از مطالب وبلاگ ها (بیشتر)
- ۲۰- امکانات متنوع و ابزارهای قدرتمند مدیریت وبلاگ

در این وبلاگ فعالیت های پژوهشی
مدرسه ثبت می شود، علاوه بر آن
باتوجه به مناسبات مختلف در آن
مطلب بار گذاری می شود.

علاقمندان می توانند برای رجوع به
آن به آدرس زیر مراجعه فرمایند:

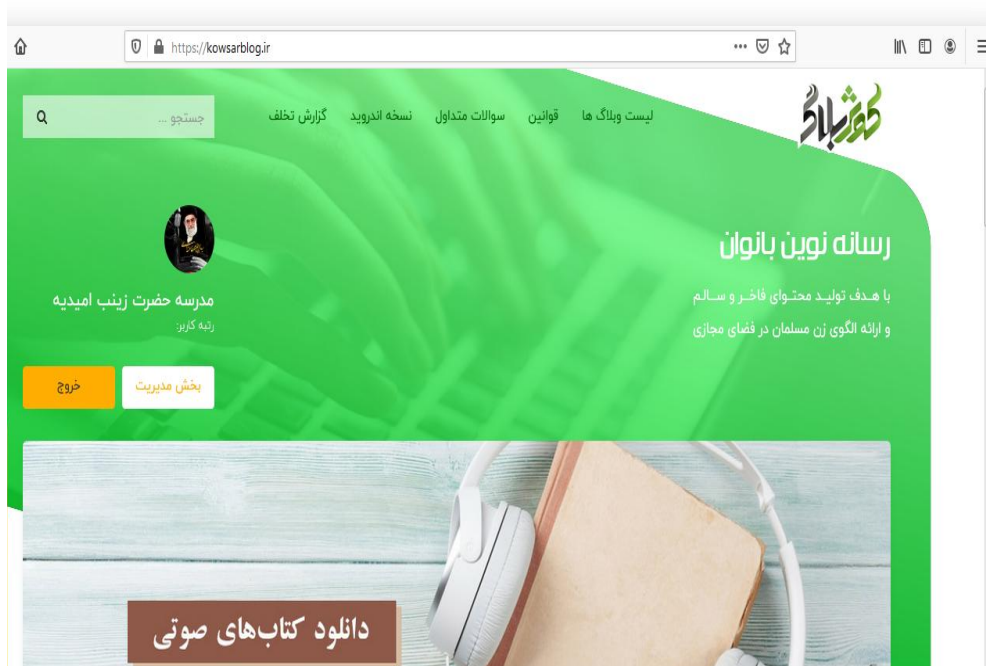
<https://kowsarblog.ir>

مدرسه علمیه حضرت زینب دارای
وبلاگ است . این وبلاگ به نام

«مدرسه حضرت زینب(س)

امیدیه» و در شبکه کوثر نت قرار

دارد که عموم می توانند از آن استفاده
کنند .



نکات کلیدی روش تحقیق میدانی

روش تحقیق میدانی چیست؟

یادداشت و بعد جمع آوری و تجزیه و تحلیل می کند.

روش تحقیق میدانی میتواند روشی برای جمع آوری داده های کیفی در نظر گرفته شود. در واقع محقق باید خودش وارد میدان شود تا بصورت طبیعی با مسئله روبرو شود. این روش، به روش مشاهده مشارکتی بسیار نزدیک است. در روش میدانی محقق باید تمام نکات مهم را یادداشت کند تا بعد از اتمام، آنها را جمع آوری و تجزیه و تحلیل کند. این شیوه امروزه به یکی از پرکاربردترین روش های پژوهش های اجتماعی مانند جامعه شناسی و انسان شناسی بدل شده و کمتر پژوهشگری است که به اهمیت این شیوه آگاهی نداشته باشد. این روش اغلب از طریق مصاحبه و مشاهده انجام می پذیرد. در حال حاضر از این روش برای بسیاری از مسائل و موضوعات اجتماعی در رشته های مختلف مورد استفاده قرار میگیرد.

در روش تحقیق میدانی، محقق در جامعه مورد تحقیق خود زندگی می کند و به تحقیق درباره موضوعی خاص در آن محیط می پردازد بدون اینکه دستکاری در محیط انجام دهد.

در تحقیق میدانی، مشاهده عنصر اصلی را تشکیل می دهد. به عبارتی، منظور از مطالعات میدانی تحقیقاتی است که موضوع مورد مطالعه در اختیار محقق قرار داشته باشد و یا به عبارت دیگر محقق را بدان دسترسی باشد بعنوان مثال وقتی محقق هدفش مطالعه در زندگی کشاورزان ساکن یک روستا و یا قشری از جامعه و یا گروهی از کارگران یک موسسه تولیدی و یا مردم عشایری باشد مطالعه، از نوع مطالعه میدانی است و اطلاق اصطلاح میدانی به مفهوم ارتباط مستقیم و رویاروی محقق با پدیده های مورد مطالعه است. از این رو، احتمالاً بسیار به مشاهده ی مشارکتی نزدیک است. محقق تحقیق میدانی نوعاً نکات مهم را

● مراحل تحقیق میدانی

- به دلیل مسائل اخلاقی ، محیط اجتماعی قابل تغییر و دستکاری نیست.
 - برای این روش ، برنامه ریزی کلی برای پیشبرد اهداف لازم است ، اما نمی توان طرح کاملا حساب شده و برنامه ریزی قبلی برای انجام آزمایشات تهیه کرد چرا که ادامه ی کار بستگی به شرایط محیطی دارد.
 - محیط اجتماعی در مطالعات میدانی میتواند با مرزی مشخص شود یا کلا ساخت نیافته باشد.
 - محقق با توجه به شرایط محیطی میتواند روش های گردآوری اطلاعات را انتخاب کند
 - این نوع روش مطالعاتی بیش از سایر روش ها به خصوصیات محققان متکی است و بیشتر سلیقه ی خود محقق است که جریان کار را پیش می برد.
 - محقق باید برای درک بهتر ، به محیط بپیوندد اما نباید از این
۱. انتخاب موضوع و بیان مسئله
 ۲. تعیین گزاره های پژوهش
 ۳. تعیین مورد تحقیق
 ۴. گردآوری داده ها
 ۵. مشاهده
 ۶. تجزیه و تحلیل اطلاعات
 ۷. تهیه گزارش تحقیق
 ۸. تحقیق همبستگی یا همخوانی

● ویژگی های روش تحقیق میدانی

- محقق نیاز دارد تا محیط خاصی را انتخاب کند.
- این روش دارای آزادی خاصی است و محقق با سوالاتی که در ذهن دارد وارد محیط می شود و با تجربیاتی که بدست می آورد به جواب سوالات میرسد و پژوهش را پیش میبرد.

۱- قطعی نبودن رسیدن به روابط علت و معلولی بین پدیده ها.

۲- به دلیل اینکه شرایط تحقیق حکم می کند تا خود محقق در جامعه حضور یابد ، ممکن است این حضور ، در روند زندگی جامعه تغییر و اخلاص ایجاد کند.

۳- مطالعه حتی در نمونه بسیار کوچک می تواند بسیار هزینه بر و وقت گیر باشد.

۴- محدود بودن تحقیق. در واقع نمی توان تحقیق را بیش از آنچه مطالعه شده تعمیم داد.

۵- تکرار تحقیق سخت است مگر آنکه کلیات تحقیق کاملاً آشکار باشد.

• زمینه استفاده از تحقیقات میدانی

- سیاست ، علوم اجتماعی و مدیریت دولتی
- در زمینه ی روان شناسی اجتماعی و جامعه شناسی
- در زمینه ی مدیریت و سازمان انجام میگیرد.

موقعیت سو استفاده کرده و تاثیر سوئی بر آن بگذارد.

• این روش تحقیق ، متمرکز و موشکافانه است.

• مزایای استفاده از روش تحقیق میدانی

۱- نزدیک بودن به شرایط واقعی و جهان بینی صحیح.

۲- این روش بهترین و کار آمد ترین راه برای کشف اطلاعات مورد نیاز است.

۳- در این روش پژوهشگر اطمینان دارد که تحقیقات او به روز است.

۴- در این روش بسته به خود پژوهشگر و نوع موضوع انتخابی ، می تواند اطلاعات محرمانه باشد.

۵- امکان استخراج فرضیه ها و تمامی آزمایش ها وجود دارد.

• معایب استفاده از روش تحقیق میدانی

- در زمینه ی برنامه ریزی شهری و منطقه ای

- در زمینه ی مردم شناسی و انسان شناسی اجتماعی - فرهنگی

تجارب و دستاوردهای پژوهش‌ها

مسابقات گروهی رشد که یکی از برنامه های مداوم مرکز مدیریت می باشد ، پیوسته بر انجام تحقیقات میدانی تاکید می کند. از این رو این نیاز باید در طلاب برآورده شده و طلاب روز به روز بیشتر با روش میدانی برای انجام تحقیقات خود آشنایی پیدا کنند. امید که این جزوه مختصر توانسته باشد تا حدی زمینه آشنایی طلاب را با این روش سودمند فراهم کند. انشاءالله.

منبع :

موسسه انتشاراتی آزرگان ، سایت موسسه اشرا

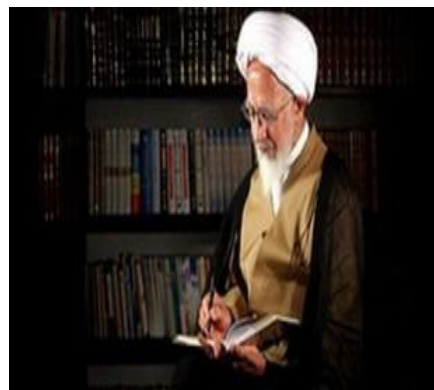
الزامات دهگانه پژوهش

از منظر آیت الله جوادی

توسط ثقلین در تاریخ ۲۷ آذر ۱۳۹۴

حیاتی پژوهش توجه اساسی گردد چرا که حفظ و تصفیه اندیشه انسانها در دژ تحقیق رقم می خورد.

هم چنین باید گفت بی شک پژوهش، اساس که دین تحقیق محور و علمی اسلام است حیات فردی و اجتماعی انسان ها را تحقیق می داند، هم چنین قرآن قانونگذار، راه تحقیق را پیش روی انسان ها گشود تا زندگی خویش را محققانه تنظیم و استوار نماید، به این صورت که یا خود محقق باشند یا از کسی که اهل تحقیق است، اطاعت کنند؛ زیرا تحقیق بر جاهلان واجب است؛ تا به فضل الهی از اقدام جاهلانه پرهیز شده و اسباب رشد انسانیت فراهم شود، چرا که روح تحقیق مایه ترقی انسان هاست، البته تحقیقی که رشد حقیقی و واقعی را به دنبال می آورد که انسان مسئولیت پذیر با به تعبیر دیگر از طهارت و پاکی حین تحقیق ««خلیفه الله با این تفاسیر ضرورت برخوردار می شود واکاوی مهم ترین الزامات و بایسته های تحول و پویایی مقوله پژوهش با بهره گیری از آراء و اندیشه های متعالی حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی (مد ظله) می تواند در تبیین دقیق چگونگی این مسأله موثر واقع شود که در ادامه به مخاطبان گرامی ارائه می گردد.



محقق باید منصف بوده و پیش داوری نداشته باشد، پیش داوری مانند خانه ای پیش ساخته است که برای ذهن به منزله زندان خواهد بود و راهی برای آزاد اندیشی ذهن باز نخواهد گذاشت.

در این متن می خوانید

به مناسبت هفته پژوهش نوشتاری از آیت الله العظمی جوادی آملی در باب الزامات و بایسته های پژوهش را ارائه می دهد.

بدیهی است آدمی در برابر بسیاری از امور و افراد مسئول است که یکی از مهم ترین های آنها در حوزه علم و فن آوری است تا بتواند به واسطه آن علوم و فنون، علاوه بر روشن ساختن ابعاد آفرینش و علوم مؤثر در آسایش و آرامش بشریت، پاسخ گوی ابهامات و سؤالات ذهن های خلاق، کنجکاو و حقیقت خواه باشد، لذا باید از باب ادای وظیفه، به امر

عدالت اجتماعی را پایه سعادت تمام ملت ها دانسته و پیروان خود را از هر گونه جور و ستم بر حذر می دارد.

از این رو برای حفظ حریم خصوصی دیگران از سوء استفاده های احتمالی، باید رازداری یا کتمان سرّ که یک سنت الهی است در بین

آحاد انسان ها زنده شود تا رحمت ها محفوظ بماند، خداوند، عالم بر غیب که هیچ چیز از گستره علم او بیرون نیست اما همه این دانسته ها را برای همگان بیان نمی کند،

سنت و نشان خدا برای مومن یا انسانها، پوشیدن راز و هویدا نکردن اسرار است، و مومن هم اینچنین باید باشد.

لذا عالمان به احاط تفخیم و رعایت حریم افراد علاوه بر این، برای امتیاز گذاردن بین گوینده و گفته شده، قول و قائل و پرهیز از مغالطه بین انگیزه و انگیزخته هرگاه نقدی بر معاصرین خود داشته باشند از ذکر نام فرد بدین ترتیب توفیق در خودداری می ورزند حفظ حریم ها احترام به ارزش های حقوق دیگران در ورود به عرصه اخلاق است.

صداقت، اصل راهبردی در پژوهش

تردیدی نیست محقق و پژوهشگر باید از حب ها و بغض های شخصی و گروهی و مطامع دنیوی خود را برهاند تا در تحقیقات

لزوم انطباق پژوهش با فطرت و فلسفه خلقت

پایبندی انسان به دین و به تبع آن پایبندی به فطرت در گرو تحقیق در حوزه دین است،

چرا که انسان در فطرت و نهاد خود به دین گرایش دارد اما برای این که دین حق را در بُعد اندیشه علمی و انگیزه عملی بیابد باید اقدام به پژوهش و تحقیق کند و محققانه آن را بپذیرد، و متحققانه به آن معتقد و به برنامه های عملی آن پایبند شود، تا با نیل به دین به فطرت برسد، از سوی دیگر تحقیق، علم آموزی و علم آوری در اسلام عبادت محسوب می شود، عبادتی که علت و فلسفه خلقت موجودات است: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛ و جنّ و انس را نیافریدم جز برای آنکه مرا پرستند.»

حفظ حریم دیگران، مهم ترین ضرورت در پژوهش

باید اذعان نمود پرهیز از ظلم اجتماعی و رعایت کامل حقوق توده مردم و دوری از هر گونه تعدّی به حریم جامعه، فضیلت برای تمام انسان ها محسوب می شود، زیرا اسلام

رجوع نمایند که آن هم خداوند است، لذا اهداف همه کارهای انسانی مادامی که به لقای خداوند نرسد، هدف متوسط است نه نهایی، قهراً بالعرض خواهد بود نه بالذات.

تخصص گرایی، شاخصه کلیدی در

پژوهش

بی تردید محقق و پژوهشگر قبل از ورود به عالم پژوهش باید به تخصص حرفه ای برسد، چنان که حضرت علی(ع) می فرماید؛ «قَدَّرَ ثُمَّ أَقْطَعَ وَ فَكَّرَ ثُمَّ أَنْطَقَ وَ تُبَيَّنَ ثُمَّ إِعْمَلْ؛ [ابتدا] اندازه گیر، سپس بپُرس؛ و بیندیش، سپس بازگو؛ و بسنج، سپس به کار.» «برخیز»

علمی پس از رسیدن به حقیقت آن را مطروح و مطرود نگرداند، زیرا شرط اصلی حقیقت گویی، نداشتن حب و بغض و دنیا خواهی است. به تعبیر دیگر این صفات می تواند نگاه ها را تغییر داده و اندیشه ها را از مسیر حق منحرف سازد، از طرفی انسان با مراجعه به وجدان و درون خود می یابد که صداقت محبوب اوست، از این جهت صادقین لذا صداقت و مورد ستایش خواهند بود

انصاف از مهم ترین شرایط تحقیق و پژوهش است

هدفمندی، راهبرد بنیادین در پژوهش

در تبیین این مسأله باید گفت؛ قرآن کریم به ما می آموزد که در استفاده از نعمت های هستی راه درست را برگزینیم و در تحقیق و پژوهش به دنبال اصلاح و نجات باشیم.

هم چنین باید گفت؛ هدف نهایی از پژوهش، تحقیق و تحقق، رسیدن انسان متحقق به مقام شامخ لقای خداست: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ؛ ما از آن خدا هستیم، و به سوی او باز می گردیم». ... سر لزوم چنین هدفی آن است که هر بالعرض باید به بالذات منتهی شود. غایت های بالعرض باید به غایت بالذات

با این تفاسیر باید گفت ناقلان از نقل و عاقلان از عقل در کندوکاوهای علمی خویش یا به واقع می رسند یا به آن نائل می شوند، گاهی در اثر مهارت تام و مراعات کامل، آب صاف در اختیار انسان قرار می گیرد و گاهی در اثر غفلت و ذهول، آب گل آلود و مشوب، یقین در نیل به واقعیت، انسان نیازمند تحصیل معارف، کمال، احتیاط و تخصص است تا به آب صاف و رأی صائب برسند.

جامعه محوری، رویکرد حیاتی در

پژوهش

بدیهی است لزوم شناخت صحیح نسبت به حیات اجتماعی و رسالت انسان در آن ساحت، از جمله ضروری ترین معرفت های بشری است، به کار رفتن واژگانی در باب اجتماع و جامعه در قرآن و ذکر احکام فقهی، اجتماعی، حقوقی فراوان در کنار دیگر مسائل بیانگر اهمیت این مسأله در قرآن و عمق اهتمام کلام وحی به امور اجتماعی است، لذا اولاً تمام مطالب مطروح در جوّ دانش و پژوهش بازنگری و پالایش شده و بخش های فائل و آفل احتمالی آنها زائل گردد و جوانه های جدید و بالنده و به روز و کارآمد بر آنها افزوده شده و انسجام بین سالف و آنف حفظ شود و نوترین ره آورد فتی بشری که در حد خود فیض تازه الهی است، مورد ارزیابی قرار گیرد.

امانت داری، مؤلفه راهبردی در

پژوهش

بی تردید امین کسی است که نه چیزی بر مورد امانت بیفزاید و نه چیزی از آن بکاهد، سبب تحکیم پایه های نظام .امانت دار به بوده و خیانت در آن، مایه تهدید و تخریب آن است

حق محوری، شاکله بنیادین پژوهش

بی شک حق محوری و حقیقت جویی و حقیقت طلبی نیاز فطری انسان است

از این جهان هستی با حقیقت اداره می شود رو قرآن حکیم هندسه آفرینش را حق مداری و باطل گریزی می داند «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينِ؛ و ما، آسمان و زمین و آنچه را میان آنهاست، به بازی و سرگرمی نیافریدیم»

بنابراین تنها کسانی به هدف نایل می شوند و از اضطراب نجات می یابند که طبق رهنمود عقل و نقل حقیقت یاب شده و حق لذا حق مداری نخستین پایه تحقیق را بیابند علمی درباره حق است این رو اگر انسان محقق مهتدی و بر محور حق نباشد نمی تواند هادی دیگران باشد.

انصاف، مهم ترین الزام در پژوهش

باید ادعان نمود محقق باید منصف بوده و پیش داوری نداشته باشد، پیش داوری مانند خانه ای پیش ساخته است که برای ذهن به منزله زندان خواهد بود و راهی برای آزاد اندیشی ذهن باز نخواهد گذاشت، تفکر با انصاف، زمینه مستعد هدایت است.

البته انصاف زمانی خواهد بود که آزادی در فضای تحقیقی وجود داشته باشد، فقدان آزادی در عقیده، قلم و بیان انصاف را منزوی و از زندگی بشر دور می اندازد.

نشر فراگیر؛ اصل راهبردی در پژوهش

نباید فراموش نمود که نشر، نتیجه زحمات یک پژوهشگر است، بعد از کاویدن در ساحت

تحقیق است نه رکود
در خوابگاه تقلید
بنابراین روح تحقیق و
پژوهش مایه ترقی انسان
هاست چرا که بدون اختلاف
نظر و تضارب آراء و با بهره
بردن یکسان از اندیشه هرگز
علم و صنعت پیشرفت نمی
گردد و زمینه حل مسایل
پیچیده فراهم نخواهد شد.

منبع: پایگاه اطلاع رسانی دفتر آیت الله العظمی
جوادی آملی

اندیشه و فکر و با حفر نقب های عمیق و
وسیع، چشمه اندیشه فوران کرده با انتشار و
سیراب کردن سرزمین اندیشه و تفکر، به
بهره مندی جامعه از آن منجر خواهد شد
زیرا نشر علوم و معارف دینی و الهی که قطعاً
در خدمت بشر است برای هدایت، تربیت و
نیل به کمال، محبوب و خواسته الهی است.

سخن آخر

در خاتمه باید گفت پژوهش
نوعی طلب دانش است که
به عنوان فریضه دینی مطرح
است، گاهی سمعی و بصری
است که متممّن و متمکن
است و گاهی عقلی و قلبی
است که خارج از حوزه زمان
و بیرون از قلمرو زمین
است، لذا باید گفت دستور
کتاب آسمانی حرکت
محققانه برای اثبات حق و
لذا فتوای نفی باطل است،
شرع مبین، حرکت در مدار

معرفی کتاب

مختصری از فضائل امیر مؤمنان امام علی (ع) و نام پاره ای از کتب عامه که در مناقب آن جناب نوشته شده؛ در بیان افضلیت فاطمه (س) از همه زندهای جهانیان حتی مریم مادر عیسی؛ در بیان اینکه فاطمه زهراء (س) افضل از تمام انبیاء و مرسلین است غیر از پدر بزرگوار خود؛ در بیان اینکه فاطمه (س) ولایت کلیه داشته؛ در بیان علم فاطمه (س)؛ در بیان پاره ای از مناقب فاطمه (س)؛ در بیان پاره ای از فضائل و مناقب آن حضرت که در کتب عامه و از طرق ایشان روایت شده؛ در پیرامون آیه شریفه قل لا اسئلكم علیه اجرا الا الموده فی القربی؛ در بیان حالات و وقایعی که بعد از رحلت پیغمبر (ص) برای فاطمه (س) روی داده.

الجنة العاصمه : در تاریخ ولادت و حالات

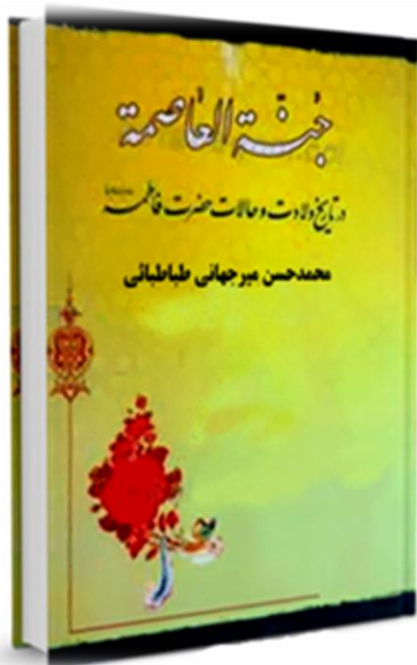
حضرت فاطمه (سلام الله علیها)

جَنَّةُ الْعَاصِمَةِ؛ در تاریخ و حالات حضرت

فاطمه (سلام الله علیها) به معنی زره محافظت کننده کتابی به زبان فارسی، درباره زندگانی حضرت فاطمه زهرا (علیه السلام) اثر (سید محمد حسن میرجهانی) متوفای ۱۴۱۳ ق. این کتاب در ۱۷ فصل به تاریخ و فضائل صدیقه طاهره (سلام الله علیها) پرداخته است.

عناوین اصلی کتاب شامل:

دبیاچه کتاب؛ در بیان ابتداء آفرینش نور مقدس؛ در بیان ماده ی نطفه طاهره آن حضرت و انعقاد آن در صلب پدر بزرگوار و انتقال به رحم مادر عالی مقدار؛ در بیان اجمالی از ترجمه و حالات والده ماجده آن حضرت خدیجه کبری (س)؛ در تاریخ ولادت فاطمه (س) و چگونگی آن؛ در بیان نامها و کنیه ها و لقبهای فاطمه (س)؛ در خصیصه های فاطمه (س)؛ در مصحف فاطمه (س)؛ در بیان ازدواج فاطمه (س) با امیرالمومنین امام علی (ع) و چگونگی آن؛ در بیان



حوزه، مرکز آموزش اسلامی است. اسلام باید فهمیده شود. اسلام فقط آموزش معرفت نیست؛ تحقق عملی این معارف هم جزو اسلام است... شما موظفید به عنوان عالم دین، اسلام را محقق کنید؛ این کاری است که امام بزرگوار کرد.

حوزه علمیه؛ مرکز آموزش و تحقق عملی معارف اسلامی

عمریه
- رهبر انقلاب اسلامی
۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸



پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله وسلم

«قیدوا العلم بالكتاب»

با نگارش، دانش را در بند خویش کشید.

« تحف العقول، ص ۳۶ »



هفته پژوهش گرامی باد